

УДК [930.253: 94] (092) (477) "1913/1934"

<https://doi.org/10.17721/1728-2640.2016.128.1.06>

А. Коваль, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ЮНАЦЬКІ РОКИ ТА СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ОСТАННЬОГО ГОЛОВНОКОМАНДУВАЧА УПА ВАСИЛЯ КУКА (1913 – 1934 РР.)

Стаття присвячена дослідженню життя та діяльності останнього головнокомандувача УПА – Василя Кука в роки становлення його особистості. Основну увагу спрямовано на вивчення перших етапів його життя: дитинства, юності й навчання у Золочівській гімназії та університеті у Любліні, приєднання до українського визвольного руху і його участь в перших акціях, спрямованих проти польської влади на українських землях. В статті проаналізовано історіографію тематики та стан джерельної бази. Особливо зосереджено увагу на дослідженні родини Василя Кука. Простежено родинні корені, соціальне та національне походження батьків, описано їхнє світобачення та особисті якості, які вони прививали своїм дітям. Досліджена доля окремих близьких родичів, які могли б відіграти роль у подальшому становленні особистості генерала. Автор, через особисті й родинні спогади В. Кука, аналізує становлення його поглядів, персональних ідейно-політичних бачень в конкретних історичних умовах й періодах. За архівними документами та персональними спогадами Василя Кука подається розлогий опис й науковий аналіз передумов та причин формування поглядів персоналії в напрямку прийняття української ідеї створення власної незалежної й соборної держави. Загалом, в статті вивчено основні віхи й аспекти становлення й розвитку особистості Василя Кука в юнацькі роки.

Ключові слова: Василь Кук, родина Куків, батьки, Золочівська гімназія, ОУН і УПА, головнокомандувач УПА, "Пласт".

В світлі останніх політичних подій в нашій державі, ми вкотре приходимо до висновку, що однією з найголовніших рушійних сил у світовій історії й нашому сьогоденні є особистість. Саме окрема постать, наділена відповідними людськими рисами, здатна творити історію й вести за собою маси, а не навпаки. Оскільки історію, багато в чому, творять постаті, то без вивчення окремих персоналій з такого феномену української історії, як Українська повстанська армія, ми не можемо повноцінно осягнути й дослідити історію повстанського війська. А без докладного осмислення явища ОУН і УПА нам годі зрозуміти історичні процеси, що відбувалися в нашій історії в такий трагічний і складний період, як 1930-ті – перша половина 1950-х рр. Однією з найбільш яскравих постатей є особа Василя Кука – останнього головнокомандувача УПА, який став наступником і замінив на цій посаді не менш відомого Романа Шухевича. Особиста й родинна історія Василя, сина Степана, надзвичайно непроста. Він ріс у типовій, як на той час, українській родині, отримав гімназійну освіту, міг повністю реалізувати себе в цивільних, мирних сферах життя, ба навіть, як народжений в Австро-Угорщині й маючи польське громадянство, з легкістю уникнути, шляхом еміграції до демократичного Заходу, бід і страждань по Другій світовій війні. Але він, як і тисячі його ровесників, долучається до підпільної боротьби проти польської влади, вступає на початку 1930-х рр. в ОУН і бере участь у нерівній боротьбі за незалежну Україну аж до середини 1950-х років. Унікальність долі Василя Кука ще й у тому, що він один з небагатьох представників вищого керівництва ОУН і командування УПА, який воював на українських теренах, вижив у тій боротьбі й зустрів довгоочікувану незалежність України в 1991 році.

Актуальність даної статті полягає в тому, що ризики часткової або повної втрати незалежності нашої держави, які особливо загострились в останні кілька років, створили суспільний запит на пошук нових особистостей, лідерів, котрі могли б побороти виклики, що нависли над нашим народом. Тому наразі, як ніколи знову, стають актуальними біографії яскравих, особливо новітньої історії, що є символами збройної боротьби із старим-новим загарбником. Людей, що боролись за окупантами в набагато важких умовах і обставинах, не зламалися, не йшли на згубні поступки й до кінця чинили успішний, як на свої сили і можливості, опір ворогу. Їхній персональні історії показують нам приклад боротьби й стійкості, жертвності за свій народ і державу.

Метою роботи є дослідити процес становлення особистості Василя Кука в його юнацьких роках.

Дослідженнями, які стосуються життя і діяльності Василя Кука, займалась низка науковців. Виділимо, зокрема, праці В. В'ятровича [5; 6], В. Гінди [15], О. Іщука, В. Мазуренка [16], Д. Веденєєва [4] та інших. Проте багато робіт, присвячених постаті В. Кука, були створені в публіцистичному, епістолярному стилі, подібно до книги Г. Саннікова, або присвячувались окремим аспектам його життя [21]. Доволі часто дослідники звертають свою увагу не на особистісні аспекти постаті В. Кука, а на загальновійськові і політичні здобутки, разом з тим не зосереджуючись на самій особі, яка в загальному контексті відіграла визначальну роль в українському русі опору. На разі, комплексної праці на рівні наукової дисертації, яка б була присвячена особі останнього командира УПА не існує, хоча джерельна база з даної проблематики достатня.

Джерела з нашої теми репрезентовані різними видами й типами. Зокрема, певні аспекти проблеми представлені в опублікованих й неопублікованих джерелах. Опубліковані джерела з фрагментами біографії Василя Кука є в Літописі УПА та інших збірниках документів, що присвячені українському національно-визвольному руху ОУН і УПА. Проте головний масив документів відноситься до неопублікованих джерел, які були успадковані від органів вищої влади та державної безпеки СРСР [8–14]. Так, до прикладу, в Галузевому державному архіві Служби безпеки України зберігається радянська кримінальна справа на Василя Кука з протоколами його допитів та великою масою суміжних документів [7].

Окрему роль відіграють джерела, що є спогадами учасників визвольного руху, і мемуари осіб, які особисто знали Василя Кука або товаришували з ним. Приміром, це персональні свідчення С. Ленкавського, К. Осьмака, М. Козака та інших. Унікальність постаті В. Кука полягає ще й в тому, що він чи не єдиний з вищого командування УПА, хто залишився в живих, дожив до незалежної України й зберіг у своїй пам'яті пережиті під час боротьби. Але окрім цього факту, В. Кук був приязною й відкритою людиною, радо приймав у себе дома науковців і журналістів, дав великий масив журналістських та наукових інтерв'ю і лишив по собі автобіографію, а також величезний особистий архів, адже ще й сам впродовж довгого часу писав власні наукові праці про своїх загиблих у боротьбі побратимів та близьких [3, 17, 18, 19, 20].

Майбутній підпільник й командир УПА Василь Кук народився незадовго перед Першою світовою війною 11 січня 1913 р. в селі Красне, що на Львівщині в родині залізничника Степана Матвійовича й Прасковії Федорівни [2]. Батько Василя Кука, працюючи на залізниці, під

час Першої світової війни був евакуйований вглиб Австро-Угорщини до міста Грацу, а його молода дружина з двома малими дітьми залишилась сама в рідному селі. У 1914 – 1916 рр. поблизу села проходила лінія фронту і Парасковія з дітьми пішки добралася до села Задвір'я. Після витіснення австро-угорськими та німецькими військами царської армії із Галичини, родина знову об'єдналася в рідному селі Красне. А далі їм довелося пережити польсько-українську (1918 – 1919 рр.) та радянсько-польську (1920 р.) війни. Під час останньої, в хаті Куків був медичний пункт більшовиків, тут лежали солдати, що були поранені в боях під Задвір'ям. Парасковія співчутливо ставилася до поранених та знедолених: поїла молоком, варила їсти, доглядала, оскільки мала чуйне, добре жіноче серце, м'якість характеру у матері В. Кука простежується протягом всього її життя. Так і своїх дітей вона виховувала з великою чуйністю і любов'ю [19, с. 20–24].

Батько Степан Матвійович був вихований в дусі австрійського правопорядку, законності та дисципліни, він цінував в людях працьовитість і намагався ці всі якості передати своїм дітям. Слід зазначити, що працюючи на залізниці рядовим робітником, він досконало вивчив німецьку мову, склав відповідні екзамени і з простого трударя став "візером", тобто диспетчером, який дає сигнали на пропуск поїздів на певному відтинку залізничної лінії, що було в той час достатньо престижно.

Мати майбутнього підпільника ОУН і командира УПА походила з української багатодітної селянської родини Федора Постолюка (1846 – 1909) і Софії Ласки – Постолюк (1857 – 1941), що теж мешкали у селі Красне, на той час Золочівського повіту. В родині Федора було одинадцять дітей: п'ять дівчат та шість хлопців. Його два сини – Василь і Степан служили в австро-угорській армії й загинули на фронтах Першої світової війни. Наймолодший син Оксентій (1895 – 1943) задовго до початку Першої світової війни входив до товариства "Сокол", грав на кларнеті в Сокольському оркестрі, який з початком війни увійшов до новоствореного Легіону Січових Стрільців. У 1918 році Оксентій вступив до Української Галицької Армії (УГА) [19, с. 16–18].

Родина Куків була дуже побожна, батьки ретельно зберігали релігійні традиції й навчали того своїх дітей. Обов'язково в неділю та свята вся родина ходила до церкви. А ввечері сім'ю об'єднувала вечірня молитва. Родина у Куків була велика – шестеро дітей, старшим був Василь. Землі в родині було мало і забезпечити достатнім земельним паєм усіх дітей батьки не могли, тож в пріоритеті стояло навчання. Степан Кук високо цінував знання, сам навчався і спонукав своїх дітей до науки, часто повторював дітям: "Усе, що здобудеш навчанням – маєш у голові, і воно завжди твоє і завжди з тобою; того ні злодій не вкраде, ні вогонь не знищить!". В такому дусі були виховані всі діти родини Куків. За словами самого В. Кука, що велику роль у формуванні його особистості відіграла родина [19, с. 20–24].

Не можливо оминути і те, що у протоколі допиту НКВС від 26 травня 1954 року В. Кук зазначає: "Я народився в родині робітника залізничника, навчався в сільській школі чотири класи, після вступив до Золочівської гімназії". Саме з цього періоду ми можемо рахувати зацікавленість Василя Кука діяльністю українського визвольного руху, адже в Золочівській приватній класичній гімназії він знайомиться і починає товаришувати з гімназистом Ярославом Лехом, який давав юнаку літературу націоналістичного характеру. Якраз у цей час Василь Степанович знайомиться з публікаціями газети "Сурма", що видавалась завдяки Українській Військовій Організації

(УВО). В цей період В. Кук вирішив вступити до УВО, а згодом, в 1929 році став до лав ОУН [7, с. 1–2].

Важливу роль у формуванні особистості Кука відіграли його вчителі. Директором Золочівської гімназії був український патріот о. Микола Хмельовський, колишній капелан УГА, а вчителями – учасники українських визвольних змагань: старшини УСС, УГА, Армії УНР. В 1923 році В. Кук вступив до "Пласту". Саме "Пласт" загартував його волю, як згадував Василь Степанович: "В Пласті ми читали такі речі, як Кіплінг, як Джек Лондон – отакі англійські перекази, де якраз показували отаких людей сильною волею. І ми звідти набиралися характеру: що ти здобудеш собі сам то будеш знати. Тому мусили мати ті значки, що ти вже є коваль, слюсар, швець і так далі, щоб ти міг щось собі... Ти повинен сам собі все зробити, зварити, спекти і це все. А потому ще прийшло – то пізнати свою країну. І тоді пішло вивчати топографічні карти, всякі, і військові карти і в зв'язку з тим як найбільше подорожувати, як найбільше знати. Ці подорожі знову страшно розвинули любов до свого народу" [17, с. 10–11]. Ці всі фактори поступово далися в знаки, адже ми розуміємо, що в юні роки формується характер і світоглядні орієнтири. В. Кук згодом чітко це усвідомлював, що саме молоді роки стали в його житті вирішальними. Він став справжнім патріотом. Важливу роль відіграло у формуванні особистості останнього командира і те, що всі брати і сестри Василя Степановича входили до ОУН, це і є тим основним доказом, що родина Куків виховала своїх дітей справжніми патріотами, людьми, які не втрачали власної ідентифікації. Як пише він в своїй "Автобіографії": "У 1928/29 шкільному році, я став членом Юнацтва ОУН, наступного року – провідником Юнацтва ОУН у Золочівській гімназії та у повіті. З 1930 року був членом Золочівської повітової ексекютиви (Проводу) ОУН. Я був референтом юнацтва і одночасно організаційним референтом. В 1931/32 рр. я мав прямий зв'язок у м. Львові з членами Крайової ексекютиви (КЕ) ОУН Дмитром Мироним, Ярославом Стецьком, Ярославом Старухом. За дорученнями КЕ ОУН я часто виконував кур'єрські завдання: перевозив зброю та вибухові матеріали з Кракова до Львова (з краківської лабораторії Ярослава Карпинця та Миколи Климишина). Доставляв нелегальну літературу на Волинь. У тому часі, мене, ще гімназиста, декілька разів затримувала польська поліція, але після двох днів арешту за браком доказів відпускали. У 1933 р. мене було ув'язнено на півроку в тюрму в Золочеві за поширення листівок ОУН" [18, с. 47–48].

Доручення побратимів з ОУН В. Кук виконував з великою відповідальністю, адже справа організації для нього була першочерговою, відданість – це те, чого навчали його в родині з малих літ. "Пласт" ці якості загартував у ньому. Найпершим завданням від старших побратимів з ОУН для В. Кука було створити Юнацтво ОУН у своїй власній гімназії, він із цим завданням справився. Спочатку гурток налічував трьох осіб, не рахуючи самого Василя Степановича. Це були хлопці, яких він добре знав і довіряв їм. Одним із учасників молодіжного гуртка був юнак з Городенки – Василь Бартків, який жив у районі Котоківка, другий з Чорткова – Володимир Дідич, що мешкав у районі Вигнанка. Саме через цих хлопців В. Кук створив такі ж націоналістичні гуртки у вказаних місцях поширивши, таким чином молодіжну мережу ОУН далі. Зазначені факти яскраво свідчать про те, що Василь Степанович був гарним організатором і за ним ішли люди, вони йому вірили, а він у свою чергу намагався виправдати їх довіру. Так завдяки відданим товаришам і з

доброго почину В. Кука створюється багатогалузева юнацька організація ОУН. Допомогу в її діяльності надавали і старші побратими з "Пласту", серед них був син генерала М. І. Тарновського – головнокомандувача УГА, також побратим Гошовський, в якого тато працював на залізниці: "То як треба було щось перевезти до Львова – вибухівку, чи зброю то я вже мав ким передати або і сам міг перевезти" [18, с. 47–48]. Про те, що юнацька організація була доволі активною й революційно налаштованою, ми можемо судити з того, що гімназисти вчилися робити вибухові пристрої і були фактично готові до збройної боротьби проти польської окупаційної влади. "Був такий студент Чемеринський – він вчив нас як робити вибухівку, запальні матеріали, користуватись зброєю." З цього періоду В. Кук стає референтом юнацтва в школі, потім в Золочівському повіті, а згодом перейшов до повітового проводу ОУН.

Підготовка до революційної боротьби і активна суспільна діяльність не вплинули на показники навчання В. Кука в гімназії. Він закінчив її в 1932 році доволі успішно, отримавши в своєму "атестаті зрілості" оцінки "добре" і "достатньо". Не дивно, що найкращі бали він отримав з релігії, адже давалося взяти родинне виховання. В цьому ж році Кук вступає до університету. Він мав велике бажання навчатися у Львівському університеті, на юридичному факультеті, але у Львові його не прийняли. Арешти і революційна діяльність стали на заваді. І Василь Степанович змушений був вступати до приватного університету у Любліні. Це був Католицький Університет. Найбільше приваблювало його те, що цей заклад стояв на нешовіністичній платформі. В університеті адміністрація намагалася рівно ставитись до всього студентства [1]. Навчався В. Кук на юридичному факультеті. Студіювання йому подобалося і з великою зацікавленістю він отримував нові знання. Але революційна боротьба не лишалася осторонь Василя Степановича, в цей період він веде активну діяльність в ОУН.

Брати і сестра Кука теж беруться за науку, його брат Іларій вчиться в Золочівській гімназії, сестра Єва навчалась у професійній школі у Львові, Филімон був слухачем у Малій Семінарії у Львові, а Іван – у Львівській торгівельній гімназії. Кожен з його братів отримував освіту, як того прагнули батьки. Але не такими райдужними були перспективи українців у міжвоєнній Польщі. Слід зазначити, що саме в 1930-ті роки розпочинається боротьба українського народу за свої права в польській державі, в цій боротьбі діти Степана і Парасковії Кук не могли стояти осторонь.

У 1932 році Василя Кука польська влада бере під арешт, але поліція не знайшла доказів його вини. Після тримісячного тюремного ув'язнення його звільнили. В 1933 році знову арешт через розповсюдження у повіті революційних листівок (прокламацій), і знову влада не знаходить "доказів" його вини і після шестимісячного слідчого арешту у вересні його мусили випустити на волю. Але на свободі він лишився ненадовго.

В 1933 році поляки дуже бучно відзначали 250-річчя перемоги польського війська під керівництвом короля Яна Собеського над турками під Віднем у 1683 році. Зокрема, надто парадно польська влада вирішила святкувати цю річницю у Золочеві, де були родові замки Собеського, в тому числі і Золочівський. ОУН в свою чергу відповіло на ці паради масовим підпалом польських фільварків і збіжжя, сіна і соломи. Як згадував В. Кук у своїх споминах про цю подію: "Було так, поляки, з нагоди якоїсь річниці Собеського збирались святкувати щось у Золочеві під гаслом, що то "земе польсь-

ке". А ми їхнім великим землевласникам підпалили скирти, така була акція протестаційна". Доказів участі Василя у цій акції не було. На той час він перебував у Львові, але ревізію в домі Куків проведено й під час обшуку підкинута пляшечка з сірчаною кислотою. Це і послугувало "доказом" до арешту і причетності братів Куків – Василя і Іларія – до цих антипольських "саботажних акцій" [20].

26 вересня 1933 року арештовано Іларія, а Василь у той час був у Любліні на навчанні і арештовано його було 18 жовтня вже втретє. Обоє братів суд покарав 18 місяцями тюрми, кожного на підставі, як згодом стало зрозуміло, сфальшованих свідчень поліцаїв. "Дали мені два роки, і так я вилетів з науки" [17]. Їхнім адвокатом виступив Степан Шухевич, який був добрим другом В. Кука. Своє покарання Кук відбував у тюрмі Золочівського замку та у м. Радомі (Польща) [12].

Тяжко сприйняли арешт батьки і сам Василь Кук, адже настанова батька про навчання і науку для нього відігравала неабияку роль. Він читав багато і займався самоосвітою протягом всього життя. Але любов і відданість ідеї завжди для В. Кука була пріоритетними. Так, у в'язниці він почав займатися вишколами: "У тюрмах я вишколював наших людей. Основним підручником для мене був Кобзар Шевченка. Не Донцов, не що інше, а Кобзар Шевченка! "Борітеся – поборете вам Бог помагає!" Тоді я переконався – вся ідеологія націоналізму вкладається в Шевченка. На підставі Шевченка ви можете розкрити зміст національно-визвольної боротьби" [18].

В. Кук став справжнім революціонером, діючим патріотом. Боротьба за свою землю і бажання свободи керувало ним. Родина Куків вклала в кожну свою дитину любов до своєї землі. Одвічні слова батька і матері глибоко закарбувалися в його пам'яті. Чесність, поборжність, доброта і, найголовніше, любов до своєї землі все життя керували Василем Куком.

Підсумовуючи, слід зазначити, що основними віхами життя, коли починає формуватися особистість головного командира УПА, можна вважати період його юнацтва, навчання в гімназії та в університеті. Саме в цей час у Василя Кука формуються націоналістичні погляди. Неабияку роль відіграє в його житті "Пластова організація", як згадував сам Василь Степанович, "Пласт" загартував його волю, адже він навчив його виживати у скрутних умовах, які часом були небезпечними для життя. Юнацькі вишколи, які були влаштовані організацією, дали йому нових друзів і вірних побратимів по боротьбі в майбутньому. ОУН дала змогу реалізувати власні плани і амбіції, а ще розвинула його організаторські здібності, також силу волі і талант революціонера.

Загалом, процес становлення особистості В. Кука був багато в чому доволі подібним з біографіями його ровесників-побратимів по організації і боротьбі. Більшість з них походили з українських родин, часто багатодітних селян. У багатьох була можливість, попри польські політичні утиски, отримати якісну західну освіту й безперешкодно, через певні структури, контактувати з українськими політичними організаціями за кордоном (у Литві, Австрії, Франції, Німеччині, Голландії та в інших державах). Значною відмінністю В. Кука і його товаришів, у порівнянні з їхніми ровесниками із СРСР, було й те, що Польща не була закритою державою з жорстким тоталітарним режимом, як це було в Радянському Союзі, що давало змогу існуванню різноманітних, достатньо незалежних від польської влади українських культурних ("Просвіта"), молодіжно-патріотичних ("Пласт") та суспільно-економічних (кооперативні об'єд-

нання) союзів, організацій та структур. Важливу роль у формуванні визначального світогляду В. Кука та його сучасників відіграв загальносупільний досвід після Першої світової війни, оскільки західні землі України стали епіцентром бойових дій імперій, а згодом і націй. Не варто й забувати, що родини майбутніх революціонерів перебували в самому вирі тих подій, а багато хто з них знав про війну не з книжок і переказів, а бачив на власні дитячі очі, що безумовно відіграло велику роль у розвитку молодого міждоїсного покоління, до якого й належав В. Кук. Таким чином, становлення світогляду В. Кука на базисі української національної ідеї не було чимось надзвичайно унікальним для того часу, а стало результатом його життя та зростання в певних історичних обставинах та умовах.

Список використаних джерел

1. Особова картка Василя Кука в Люблінському католицькому університеті від 05.10.1932 року [Електронний ресурс] // Архів Центру досліджень визвольного руху. – Режим доступу: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/11120>. – Дата звернення: 03.03.2016.
2. Свідчення про народження та хрещення Василя Кука від 17.02.1931 року [Електронний ресурс] // Архів Центру досліджень визвольного руху. – Режим доступу: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/11119>. – Дата звернення: 03.03.2016.
3. Спогади Василя Кука записані Дмитром Куделею та Павлом Хоботом 7 серпня 1994 року та в липні 1996 року [Електронний ресурс] // Архів Центру досліджень визвольного руху. – Режим доступу: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/11152>. – Дата звернення: 03.03.2016.
4. Веденев Д.В. Одиссея Василя Кука. Военно-политический портрет последнего командующего УПА / Д. В. Веденев. – К.: К.И.С., 2007. – 208 с.
5. В'ятрович В. Історія з грифом "Секретно". Останній бій останнього командира [Електронний ресурс] / В. В'ятрович. – Режим доступу: <http://tsn.ua/analitika/istoriya-z-grifom-sekretno-ostanniy-biy-ostannogo-komandira.html>. – Дата звернення: 03.03.2016.
6. В'ятрович В. Історія з грифом "Секретно": Піймати "Борсука". Арешт Василя Кука [Електронний ресурс] / В. В'ятрович. – Режим доступу: <http://tsn.ua/analitika/istoriya-z-grifom-sekretno-piymati-borsuka-aresht-vasilya-kuka.html>. – Дата звернення: 03.03.2016.
7. Галузевий Державний Архів СБУ, ф. 13, спр. 372, т. 54.
8. Там само, ф. 5, спр. 67413, т. 3.
9. Там само, ф. 6, спр. 51895, т. 6.
10. Там само, ф. 11, спр. 7765, т. 10.
11. Там само, ф. 13, спр. 372, т. 102.
12. Там само, ф. 13, спр. 372, т. 1, 5, 20–23, 28, 29, 54, 56, 103.
13. Там само, ф. 13, спр. 376, т. 40, 65.
14. Там само, ф. 6, спр. 74914, т. 15.
15. Гінда В. "Такого рівня лідер ОУН ще не потрапляв до чекістів живим" [Електронний ресурс] / В. Гінда // *Gazeta.ua*. – 2013. – 8 січня. – Режим доступу: http://gazeta.ua/articles/history-journal/_takogo-rivnya-lider-oun-sche-ne-potraplyav-do-chekistiv-zhivim/475910. – Дата звернення: 03.03.2016.
16. Іщук О. Василь Кук – Головний командир УПА / О. Іщук, В. Мазуренко. – Рівне: Зень О.М., 2008. – 72 с.
17. Кук В. УПА в запитаннях та відповідях Головного Командира / В. Кук. – Львів: Галицька видавнича спілка, 2007. – 80 с.

18. Кук В. Василь Кук – полковник УПА / В. Кук // Сурмач. – 1997. – № 131–134. – С. 46–51.

19. Кук В. Українська скорбна мати / В. Кук, С. Шухевич. – Львів: Центр дослідження визвольного руху, 2009. – 44 с.

20. Кук-Леміш В. Життя, віддане визволенню нації: [до 50-х роковин від дня загибелі О. Дяківа-Горного] / В. Кук-Леміш // Шлях перемоги. – 2000. – 29 листопада – С. 4.

21. Они сражались за родину. Последний главком УПА Василий Кук воевал против Польши, Германии и Советского Союза // Киевский телеграф. – 2000. – 6 ноября. – С. 12.

References

1. Osobova kartka Vasylia Kuka v Liublinskому katolytskomu universyteti vid 05.10.1932 roku. *Arkhiv Tsentru doslidzhen vyvzvolnoho rukhu* [Online]. Available from: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/11120> [Accessed: 03 March 2016].
2. Svidostvo pro narodzhennia ta khreshchennia Vasylia Kuka vid 17.02.1931 roku. *Arkhiv Tsentru doslidzhen vyvzvolnoho rukhu* [Online]. Available from: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/11119> [Accessed: 03 March 2016].
3. Spogady Vasylia Kuka zapysani Dmytrom Kudeleiu ta Pavlom Hobotom 7 serpnia 1994 roku ta v lipni 1996 roku. *Arkhiv Tsentru doslidzhen vyvzvolnoho rukhu* [Online]. Available from: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/11152> [Accessed: 03 March 2016].
4. VEDENEEV, D.V. (2007) *Odisseia Vasiliia Kuka*. Kyiv: K.I.S.
5. VIATROVYCH, V. (2011) *Istoriia z hryfom "Sekretno". Ostannii bii ostannogo komandira*. [Online]. Available from: <http://tsn.ua/analitika/istoriya-z-grifom-sekretno-ostanniy-biy-ostannogo-komandira.html> [Accessed: 03 March 2016].
6. VIATROVYCH, V. (2011) *Istoriia z hryfom "Sekretno": Piiamati "Borsuka"*. *Aresht Vasylia Kuka* [Online]. Available from: <http://tsn.ua/analitika/istoriya-z-grifom-sekretno-piymati-borsuka-aresht-vasilya-kuka.html> [Accessed: 03 March 2016].
7. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv SBU, fond 13, sprava 372, tom 54.
8. Ibid, fond 5, sprava 67413, tom 3.
9. Ibid, fond 6, sprava 51895, tom 6.
10. Ibid, fond 11, sprava 7765, tom 10.
11. Ibid, fond 13, sprava 372, tom 102.
12. Ibid, fond 13, sprava 372, tom 1, 5, 20-23, 28, 29, 54, 56, 103.
13. Ibid, fond 13, sprava 376, tom 40, 65.
14. Ibid, fond 6, sprava 74914, tom 15.
15. GINDA, V. (2013) "Takoho rlvnia lider OUN shche ne potrapliav do chekistiv zhivym". *Gazeta.ua* [Online]. Available from: http://gazeta.ua/articles/history-journal/_takogo-rivnya-lider-oun-sche-ne-potraplyav-do-chekistiv-zhivim/475910 [Accessed: 03 March 2016].
16. ISCHUK, O., MAZURENKO, V. (2008) *Vasyl Kuk – Holovnyi komandyr UPA*. Rivne: Zen O.M.
17. KUK, V. (2007) *UPA v zapytanniah ta vidpovidiah Holovnoho Komandira*. Lviv: Halytska vydavnycha spilka
18. KUK, V. (1997) *Vasil Kuk – polkovnyk UPA. Summach*. 131-134, 46–51.
19. KUK, V., SHUHEVYCH, S. (2009) *Ukrainska skorbna maty*. Lviv: Tsentr doslidzhenia vyvzvolnoho rukhu.
20. KUK-LEMISH, V. (2000) *Zhyttia, viddane vyvzvolenniu natsii: [do 50-kh rokiv vid dnia zagybeli O. Diakiva-Hornovoho]*. *Shliakh peremohy*, 29 November
21. Oni srazhalis za rodinu. Poslednii hlavkom UPA Vasyl' Kuk vovael protiv Polshi, Hermanii i Sovetskoho Soiuzu (2000). *Kievskii telehraf*. 6 November.

Надійшла до редколегії 19.05.16

A. Koval, Ph.D. student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE YEARS OF ADOLESCENCE AND FORMATION OF PERSONALITY OF VASYL KUK – THE LAST CHIEF OF THE UKRAINIAN INSURGENT ARMY (1913 – 1934)

The article investigates the life and activity of the last Ukrainian Insurgent Army Chief – Vasyl Kuk during the formation of his personality. The main attention is focused on the study of the first stages of his life: childhood, youth and education in Zolochiv high school and university in Lublin, his joining to the Ukrainian liberation movement and its participation in the first action against the Polish authorities on Ukrainian territory. The article analyzes the historiography of the subject and the state of the source base. Separately study focuses on Vasyl Kuk's family. Is traced family roots, social and national origin of parents; described their world view and personal qualities that they have given to their children. Investigated the fate of some close relatives that could play a role in the further development of the individual. The author analyzes the formation of his views, personal ideological and political visions in specific historical circumstances and periods. In general, the article studied the major milestones and aspects of the formation and development of personality Vasyl Kuk in his teenage years.

Keywords: Vasyl Kuk, family, parents, the high school in Zolochiv, the OUN (Organization of Ukrainian Nationalists), and UIA (Ukrainian Insurgent Army), Chief of UIA, the Ukrainian Scout Organization "Plast".